

Щетініна Т.О.,

кандидат історичних наук, доцент кафедри

бізнес-адміністрування та права

Полтавської державної аграрної академії

м. Полтава, Україна

ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ТОВАРОВИРОБНИК» У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Розвиток сільського господарства є вагомою складовою та одним з пріоритетних напрямів розбудови економіки України. Тому особливої уваги потребує визначення поняття виробника сільськогосподарської товарної продукції.

Визначення сільськогосподарського товаровиробника було зафіксовано у ст.1 Закону України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001—2004 років» [1]. У короткому формулюванні законотворців сільськогосподарським товаровиробником визначалася «фізична або юридична особа, що займається виробництвом сільськогосподарської продукції, переробкою власновиробленої сільськогосподарської продукції та її реалізацією». У такому тлумаченні поняття «сільськогосподарський товаровиробник» виглядало доволі схематично і не відповідало нагальним потребам власне виробників сільськогосподарської товарної продукції. Принагідно зазначимо, що поняття товарного сільськогосподарського виробництва неодноразово досліджувалося науковцями і було визначено як «врегульований нормами аграрного та інших галузей права вид господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників, пов'язаної з обов'язковим використанням земель сільськогосподарського та іншого призначення, природних ресурсів, живих організмів з метою виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції на внутрішньому та зовнішньому

аграрних ринках» [2, с.15].

Отже, недосконалість тлумачення поняття сільськогосподарського товаровиробника у нормах законодавства значною мірою обумовило подальші процеси з поглибленого формування цього поняття.

Але необхідно зазначити, що деталізований виклад поняття сільськогосподарського товаровиробника з'являється в Законі України «Про сільськогосподарську кооперацію» [3] фактично на декілька місяців раніше, ніж у Законі України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001—2004 років», який було прийнято 18 січня 2001 року. В ст.1 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» поняття сільськогосподарського товаровиробника з'являється в редакції цього Закону від 30 листопада 2000 року. В Законі сільськогосподарський товаровиробник визначається як «фізична або юридична особа незалежно від форми власності та господарювання, в якій валовий доход, отриманий від операцій з реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, за наявності сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень тощо) та/або поголів'я сільськогосподарських тварин у власності, користуванні, в тому числі й на умовах оренди за попередній звітний (податковий) рік, перевищує 50 відсотків загальної суми валового доходу». У 2004 році на підставі Закону України «Про внесення зміни до статті 1 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (щодо уточнення терміну «сільськогосподарський товаровиробник»))» безпосередньо уточнено було лише кількісний показник відсотків загальної суми валового доходу: цифри збільшили з 50 до 75.

В останній редакції Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 19 січня 2013 року поняття сільськогосподарського товаровиробника взагалі виключили.

У ряді законопроектів, які б мали регламентувати питання розвитку сільського господарства, повернулися до спрощеного тлумачення сільськогосподарського товаровиробника. Зокрема, у законопроекті «Про

сільськогосподарську обслуговуючу кооперацію» від 29 липня 2010 року сільськогосподарський товаровиробник це «фізична або юридична особа незалежно від форми власності та господарювання» [4]. У ст.1 проекту Закону України «Про сільське господарство» (2012 рік) це поняття викладено як «юридична або фізична особа, яка займається виробництвом сільськогосподарської продукції» [5].

Поняття «сільськогосподарський товаровиробник» продовжують широко використовувати у чинному законодавстві (при визначенні засад державної аграрної політики, в Податковому кодексі України і т.п.) при відсутності єдиного узагальнюючого формулювання. Науковцями в ряді досліджень окреслено складові комплексного тлумачення сільськогосподарського товаровиробника. Це лише підкреслює багатовекторність питань, які має ввібрати поняття. Науковцями визначені такі характерні риси сільськогосподарського товаровиробника [6, с.16]:

- займаються сільськогосподарським товарним виробництвом;
- використовують спеціальний режим оподаткування;
- отримують від держави дотаційні та компенсаційні виплати за посів пріоритетних видів продукції рослинництва, виробництво продукції тваринництва, часткову компенсацію процентних ставок за отримані кредити, витрат при страхуванні посівів, тварин, мають рівні можливості користуватися заставними продажами зерна;
- мають особливості виробничої діяльності, що пов'язані із сезонним характером виробництва, використанням такого особливого засобу виробництва – як земля, постійною наявністю потенційних форс-мажорних обставин погодно-кліматичного характеру при здійсненні сільськогосподарської діяльності.

Таким чином, процес формування поняття сільськогосподарського товаровиробника в законодавстві України триває. Реалізація на практиці діяльності виробників сільськогосподарської товарної продукції вимагає подальшого удосконалення їх правового статусу.

Список літератури:

1. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001—2004 років : Закону України від 18 січня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2238-14>
2. Марченко С. І. Організаційно-правові питання товарного сільськогосподарського виробництва в Україні : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.06 / С. І. Марченко ; Київ. нац. ун-т ім.Т.Шевченка. – К., 2008. – 17 с.
3. Про сільськогосподарську кооперацію : Закон України від 17 липня 1997 р.; редакція від 19 січня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/469/97-вр>
4. Про сільськогосподарську обслуговуючу кооперацію : Закон України : Проект від 29 липня 2010 р. № 7018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF5EY00A.html
5. Про сільське господарство : Закон України : Проект від 27 січня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uniflor.biz/law/zakon-ukrajiny-pro-silske-hospodarstvo.html>
6. Жаренко В. Ф. Правові питання діяльності сільськогосподарських товаровиробників, створених в процесі аграрної реформи : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.06 / В.Ф. Жаренко. – К., 2011. – 18 с.